

ПРО ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО

Інформація для батьків

- **Домашнє насильство** – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчиняла домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь.

Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»

Законодавча база:

- **26 квітня 2001 - Закон України року №2402-III «Про охорону дитинства»**
- **7 грудня 2017 – Закон України № 2229-VIII «Про запобігання та протидію домашньому насильству»**
- **14 березня 2018 – Закон України № 2334-VIII «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо захисту дітей від сексуальних зловживань та сексуальної експлуатації»**

Постанови Кабінету Міністрів України :

- **від 22.08.2018 № 658 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі»**
- **від 1.06.2020 № 585 «Про затвердження Порядку забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поводження (Постанова Кабінету Міністрів України)**

Наказ МОН України від 02.10.2018 №1047 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами»

Основні ознаки

ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

- НАСИЛЬСТВО ЗАВЖДИ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ **за попереднього наміру**, тобто умисно.

Це означає, що особа, яка вчинила насильство, усвідомлювала або повинна була усвідомлювати характер вчинюваних нею дій або бездіяльності, передбачала або могла передбачити (виходячи з її фізичного і психічного стану) можливість настання таких шкідливих наслідків, як заподіяння моральної шкоди, шкоди фізичному або психічному здоров'ю іншого(-их) члена(-ів) сім'ї.

Необхідно зазначити, що вчинення насильства у стані алкогольного сп'яніння не виключає можливості особи усвідомлювати і передбачати настання шкідливих наслідків. Згідно з Кримінальним кодексом України особа, яка скоїла злочини в стані сп'яніння внаслідок вживання алкоголю, наркотичних засобів або інших одурманюючих засобів, підлягає кримінальній відповідальності;

Основні ознаки домашнього насильства

- ◎ дії унеможливають ефективний самозахист.

Найчастіше люди, які вчиняють насильство, мають певні переваги – це може бути вік, фізична сила, економічно вигідніше становище тощо.

Наприклад, батько знущається над дитиною, яка від нього залежить;

Основні ознаки домашнього насильства

◎ дії порушують права і свободи особи.

Кривдник(-ця) завжди намагається контролювати свою жертву, тим самим обмежуючи права та свободи.

Наприклад, якщо жінка не хоче, не може саме зараз мати інтимні стосунки зі своїм партнером, а він наполягає, ображає, погрожує і врешті-решт отримує бажане – це насильницька дія;

Основні ознаки

ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

- ◎ насильницькі дії **спричиняють шкоду** (фізичну, морально-психологічну, матеріальну) іншій особі.

Наслідком насильницької дії завжди є шкода – це можуть бути і матеріальна втрата (вкрадені гроші, відібрана частина спільно заробленого майна), і ушкодження (синці, переломи), і погіршення емоційного стану (сором, страх, пригнічення).

Наприклад, шкодою від шантажу може стати депресія, спроба самогубства

Причини, що призводять до домашнього насильства

- ◎ **соціальні** (напруження, конфлікти, насильство в суспільстві; пропагування в засобах масової інформації насильства як моделі поведінки);
- ◎ **економічні** (матеріальні нестатки; відсутність гідних умов життя та одночасно – відсутність умов для працевлаштування і заробітку грошей; економічна залежність; безробіття);
- ◎ **психологічні** (стереотипи поведінки);

Причини, що призводять до домашнього насильства

- ◎ **педагогічні** (відсутність культури поведінки – правової, моральної, громадянської, естетичної, економічної, трудової);
- ◎ **соціально-педагогічні** (відсутність усвідомленого батьківства, сімейних цінностей у суспільстві, позитивної моделі сімейного життя на засадах ґендерної рівності, сімейного виховання на основі прав дитини);
- ◎ **правові** (ставлення до насильства як до внутрішньосімейної проблеми, а не як до негативного суспільного явища, до членів сім'ї – як до власності; недостатня правова свідомість);

Причини, що призводять до домашнього насильства

- ◎ **політичні** (схильність до гендерних стереотипів; недостатній пріоритет проблем сім'ї та гендерної рівності; увага до материнства й дитинства, а не до сім'ї загалом; брак уваги до батьківства, чоловіків);
- ◎ **соціально-медичні** (відсутність репродуктивної культури у населення, відповідального батьківства, системи сімейних лікарів; алкоголізм, наркоманія, агресія тощо);
- ◎ **фізіологічні та медичні** (порушення гормонального фону, обміну речовин, швидкості реакцій; прийом збуджувальних лікарських препаратів; хвороби нервової системи тощо)

Основні форми насильства

Фізичне

ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті

Психологічне

словесні образи, погрози, також щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи

Сексуальне

діяння сексуального характеру, вчиненими стосовно повнолітньої особи без її згоди або стосовно дитини незалежно від її згоди, або в присутності дитини, примушуваннями до акту сексуального характеру з третьою особою, а також іншими правопорушенням и проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи, зокрема вчиненими стосовно дитини або в її присутності

Економічне

умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВЧИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ТА НАСИЛЬСТВА ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ

- ⦿ Адміністративна
- ⦿ Кримінальна
- ⦿ Цивільно-правова

Адміністративна відповідальність

Стаття 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення **«Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування»:**

- вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, тобто умисне вчинення будь-яких діянь (дій або бездіяльності) фізичного, психологічного чи економічного характеру (застосування насильства, що не спричинило тілесних ушкоджень, погрози, образи чи переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий(-а) має передбачене законом право, тощо), внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода фізичному або психічному здоров'ю потерпілого(-ої), а так само невиконання термінового заборонного припису особою, стосовно якої він винесений, або неповідомлення уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про місце свого тимчасового перебування в разі його винесення,

Адміністративна відповідальність

тягнуть за собою

- ⦿ **накладення штрафу** від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян
- ⦿ або **громадські роботи** на строк від тридцяти до сорока годин,
- ⦿ або **адміністративний арешт** на строк до семи діб.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне з порушень, передбачених частиною першою цієї статті, тягнуть за собою

- ⦿ **накладення штрафу** від двадцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян
- ⦿ або **громадські роботи** на строк від сорока до шістдесяти годин,
- ⦿ або **адміністративний арешт** на строк до п'ятнадцяти діб

Кримінальна відповідальність

- Стаття 126¹ «Домашнє насильство» Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» визначає домашнє насильство як умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо теперішнього чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний(-а) перебуває (перебував/ала) у сімейних або близьких до них відносинах, що не спричинило тяжких наслідків, та передбачає відповідальність у вигляді:
 - **громадських робіт** на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин,
 - або **арешт** на строк до шести місяців,
 - або **обмеженням волі** на строк до п'яти років
 - або **позбавленням волі** на той самий строк.

Кримінальна відповідальність

В інтересах потерпілого(-ої) від злочину, пов'язаного з домашнім насильством, одночасно з призначенням покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, або звільненням на підставах, передбачених цим Кодексом, від кримінальної відповідальності суд може застосувати до особи, яка вчинила домашнє насильство, один або декілька **ОБМЕЖУВАЛЬНИХ ЗАХОДІВ**, відповідно до якого (яких) на засудженого(-у) можуть бути покладені такі **обов'язки**:

- ⦿ 1) **заборона перебувати в місці спільного проживання з особою**, яка постраждала від домашнього насильства;
- ⦿ 2) **обмеження спілкування з дитиною** у разі, коли домашнє насильство вчинено стосовно дитини або у її присутності;
- ⦿ 3) **заборона наближатися на визначену відстань** до місця, де особа, яка постраждала від домашнього насильства, може постійно чи тимчасово проживати, тимчасово чи систематично перебувати у зв'язку із роботою, навчанням, лікуванням чи з інших причин;
- ⦿ 4) **заборона листування, телефонних переговорів** з особою, яка постраждала від домашнього насильства, інших контактів через засоби зв'язку чи електронних комунікацій, як особисто, так і через третіх осіб;
- ⦿ 5) направлення для **проходження програми для кривдників(-иць)** або апробаційної програми.

Такі заходи можуть застосовуватися лише до осіб, які на момент вчинення домашнього насильства досягли 18 років.

Постраждала від домашнього насилля дитина має право

- Звернутися до керівника закладу або уповноваженої особи, або працівника закладу освіти, якому довіряє.
- Або звернутися для подальшого реагування до будь-якого суб'єкта, що здійснює заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству (наприклад, до органів Національної поліції, служби у справах дітей, суду, органів державної влади чи органів місцевого самоврядування, центрів з надання безкоштовної вторинної правової допомоги, загальних чи спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб).